

Saco-föreningen vid Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes)
2015-05-08

Yttrande

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Promemoria Ku2015/01181/KI Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten, arkitekturen och formen

Sammanfattning

Saco-föreningen hävdar att beslut om förslaget måste invänta utredningen "Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design" och "Museiutredningen".

Saco-föreningen säger nej till att samla uppgifterna för Moderna Museet och Statens centrum för arkitektur och design i en myndighet.

Saco-föreningen säger ja till samarbete kring stödfunktioner.

Saco-föreningen säger ja till fortsatt samarbete kring övrig verksamhet när det är relevant.

Saco-föreningen säger ja till att nuvarande uppdrag kvarstår tills vidare.

Saco-föreningen säger ja till enrådsmyndighet, överintendent och insynsråd, det ArkDes redan har.

Saco-föreningen säger ja till tydligare skrivningar om mål för mötesplatsuppdraget och en särskild anslagspost för det.

Saco-föreningen säger nej till att inordna ArkDes i MM till 1 oktober 2015. Och föreslår att en grupp sakkunniga får i uppdrag att väga samman resultaten från promemorian, utredningen "Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design" och "Museiutredningen" och presentera sitt förslag till lösning senast 1 december 2015.

Saco-föreningen säger nej till förslaget att MM ensidigt ges uppdraget att förbereda myndigheten för en sammanslagning.

Detta bör beaktas:

Två utredningar pågår som berör verksamheterna vid ArkDes och Moderna Museet (MM), "Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design" och "Museiutredningen". Mötesplatsuppgiften är en av de frågor som berörs.

"Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design" lägger fram sitt betänkande 1 oktober och "Museiutredningen" 15 oktober.

Saco-föreningen hävdar att beslut om promemorians förslag måste invänta utredningarna.

5.1 En myndighet för konst, arkitektur och design.
Saco-föreningen vid ArkDes säger nej till förslaget.

5.1.1 Många beröringspunkter

ArkDes och MM delar byggnadskomplex av praktiska skäl. Problem med säkerhet och klimatproblem låg till grund för att bygga nytt för MM. ArkDes övertog MM:s gamla lokaler och fick en ny, specialritad flygel för samlingar, bibliotek och forskarservice.

Samarbeten är inskrivna i instruktionen för båda myndigheterna som har nått långt i genomförande under 2014/15.

5.1.2 Utvecklingsbehov inom ArkDes

ArkDes har på kort tid hämtat hem ekonomi, varumärke och samarbeten, inte minst med MM. Nu behöver ArkDes rekrytera för en fortsatt utveckling av uppdragen. Det pågående samarbetet med MM kring administration frigör medel i myndigheten. ArkDes har kunskap att bygga vidare på och behöver en sakkunnig ledning med långsiktigt mandat. Frågan om ledarskap är avgörande, och nuvarande tf har visat den djupa betydelsen av ett gott ledarskap som får medarbetare att växa och samordning att fungera.

5.1.4 Administrativa och ekonomiska vinster

Saco-föreningen säger ja till samarbete kring stödfunktioner, det arbete som redan är på god väg och har stöd i myndigheternas instruktioner.

5.1.5 Konstnärliga vinster

Saco-föreningen säger ja till fortsatt samarbete kring övrig verksamhet när det är relevant.

Till hösten öppnar ArkDes och MM gemensamt en utställning om Olafur Eliasson. Det räcker långt med samarbete för att berika uppdragen, och mer planeras.

5.3 Myndighetens ansvarsområde

Saco-föreningen säger ja till att nuvarande uppdrag kvarstår tills vidare.

5.3.1 Museiverksamheten

Saco-föreningen menar att ArkDes uppdrag, att stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen har en självklar plats i en egen myndighet. Kopplingen till konst, eller en position med arkitektur som en av de sköna konsterna, har aldrig varit aktuell, varken nu eller när museet övergick till staten i slutet av 1970-talet.

ArkDes gör sina samlingar tillgängliga för en bred publik i basutställningen som dessutom fungerar som en pedagogisk resurs för barn och unga. Och det står var och en fritt att beställa fram originalmaterial för studier. Forskarservice används av intresserade, professionella och forskare. Och verksamheten är en knutpunkt i myndighetens process för digitalisering.

Arkitekturbiblioteket är Sveriges främsta bibliotek för arkitektur, öppet för alla vardagar och söndagar. Studenter är en prioriterad målgrupp.

Saco-föreningen vill också peka på den forskning som bedrivs i samlingarna. ArkDes har en stark forskningstradition historiskt och en central roll i historieskrivningen om svensk arkitektur under 1900-talet.

5.3.2 Mötesplatsuppgiften

ArkDes pedagogik för barn och unga är framgångsrik sedan länge, och läromedel sprids via hemsidan. Nu planeras nästa steg för att i samarbeten implementera arkitektur- och designpolitiken i befintliga strukturer gällande barn och unga.

5.3.3 Samverkan med andra aktörer

Plattform hållbar stad utvecklas i ett myndighetssamarbete med Boverket och bland övriga bidragande deltagare finns myndigheter som Naturvårdsverket, Trafikverket, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten och Tillväxtverket. ArkDes har en nyckelroll i att samordna och driva frågor kring utvecklingen av hållbara städer. Bland övriga samarbeten kan nämnas konstnärlig forskning med bidrag från Formas och utställningssamarbete med svensk Form.

5.4 Myndighetens form och organisation

Saco-föreningen säger ja till enrådsmyndighet, överintendent och insynsråd, vid en eventuell sammanslagning. Det ArkDes har idag.

5.4.1 Ledningen för myndigheten bär ansvaret för att skapa de grundläggande förutsättningarna för att ett samgående ska fungera.

Saco-föreningen förutsätter att överintendenterna vid ArkDes och MM ges jämstarka mandat att förbereda den nya organisationen vid ett eventuellt samgående.

5.4.2 Styrdokument

Saco-föreningen säger ja till tydligare skrivningar om mål för mötesplatsuppdraget och en särskild anslagspost för detsamma.

5.4.3 Intern organisation

Saco-föreningen stödjer förslaget att särredovisa verksamhetsområden vid en eventuell sammanslagning.

Saco-föreningen instämmer i behovet av synlighet för alla ämnen i verksamheten och behovet av sakkunskap.

5.4.6 Namnfrågan

2013 fick Statens centrum för arkitektur och design ett nytt namn och en ny instruktion. På kort tid har vi lyckats etablera ArkDes som aktör och avsändare, vilket bidrar till ökad synlighet och genomslag för våra frågor.

Att ta bort denna tydliga avsändare samtidigt som man säger sig vilja stärka området ter sig motsägelsefullt. Det är svårt att se att det kommer att bli enklare att kommunicera ut mötesplatsuppdraget om man tar bort det nu etablerade ArkDes.

6 Konsekvenser och genomförande

6.1.1 Fördelar

Kommunikation handlar om att välja för att bli tydlig, och Saco-föreningen drar andra slutsatser än utredarna. Konst, arkitektur, design eller mötesplatsuppgiften? Vi befarrar att det troliga utfallet är att kommunikation av ArkDes ämnen marginaliseras i MM som av tradition är känt för modern konst.

6.1.2 Nackdelar

ArkDes har en platt organisation. Hur hierarkisk blir den nya myndigheten efter en sammanslagning? ArkDes har samverkansavtal sedan länge och i MM möts anställda och arbetsgivare i MBL. Samverkansavtalet är mycket uppskattat på ArkDes och Saco-föreningen ser nyttan av korta beslutsvägar och att arbetstagarnas kunskaper kommer verksamheten tillgodo. I en sammanslagen myndighet är risken stor för hierarki.

6.2 Ekonomiska konsekvenser

Utän sammanslagning kommer det nu pågående arbetet med att samordna funktioner att ge besparingar som kommer respektive myndighet till godo.

6.3 Genomförande

Saco-föreningen säger nej till förslaget att inordna ArkDes i MM till den 1 oktober 2015.

Vi föreslår att regeringen tillsätter en kvalificerad grupp sakkunniga för att väga ihop förslagen i promemorian, utredningen "Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design" och "Museiutredningen". Först med alla fakta tillgängliga kan förslagsställarna nå en långsiktigt hållbar lösning. Uppdraget genomförs från 15 oktober och parallellt med remissarbetet för utredningarna. Förslag om uppdrag, verksamhet och organisation bör vara klart till 1 december 2015.

Saco-föreningen menar att detta skulle ge bättre förutsättningar att skapa den nya sorts myndighet eller myndigheter som promemorian föreslår (s. 17). Och "bästa möjliga organisatoriska förutsättningar" för verksamheten (s. 2).

Saco-föreningen säger nej till förslaget att MM ensidigt ges uppdraget att förbereda myndigheten för en sammanslagning. Ska detta ske betonar vi vikten av information, tydlighet och öppenhet i hela processen. Sakkunskapen och erfarenheten om ArkDes uppdrag finns hos ArkDes och bör tas tillvara vid en eventuell sammanslagning.

I detta ärende har Saco-föreningen vid ArkDes beslutat genom Madeléne Beckman. Bibliotekarie Lena Biörnstad Wranne har varit föredragande.

Madeléne Beckman
För Saco-föreningen

Lena Biörnstad Wranne
Bibliotekarie